# JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
# DÁMASO RUIZ-JARABO COLOMER
9 päivänä helmikuuta 2006 [1]

## I Johdanto

1. Yhteisöjen tuomioistuin on lausunut useita kertoja [2] kasvinjalostajan oikeuksia koskevasta yhteisön lainsäädännöstä, [3] vaikkakin tähän mennessä käsitellyt asiat ovat koskeneet niitä tietoja, jotka on toimitettava, taikka omistajan oikeutta saada tietoja palkkion laskemiseksi silloin, kun kyseessä on niin sanottu maataloutta koskeva vapautus tai viljelijää koskeva erioikeus.

2. Viisi ennakkoratkaisukysymystä, jotka Bundesgerichtshof (Saksan korkein oikeus) on esittänyt EY 234 artiklan mukaisesti, eivät koske erikoisia yhdistelmiä, joita joku manieristinen maalari on muotoillut kankaalleen onnistuen luomaan optisen harhan muotokuvasta esittämällä kaikenlaisia kukkia, hedelmiä ja vihanneksia, [4] vaan kohtuullista palkkiota, joka tällaisessa viljelijää koskevan erioikeuden tapauksessa kuuluu suojellun lajikkeen jalostajalle yhteisön oikeuden nojalla.

3. Saksan korkein oikeus on päätynyt tämän ennakkoratkaisupyynnön esittämiseen kyseisen maan alemmissa instansseissa vastaavankaltaisten riitojen ratkaisuissa esiintyneiden eroavaisuuksien takia.

## II Asiassa sovellettava lainsäädäntö

4. "Viljelijää koskeva erioikeus" otettiin käyttöön yhteisöjen kasvinjalostajanoikeuksista 27 päivänä heinäkuuta 1994 annetulla neu-

1 – Alkuperäinen kieli: espanja.

2 – Asia C-305/00, Schulin, tuomio 10.4.2003 (Kok. 2003, s. I-3525) sekä 21.3.2002 esittämäni ratkaisuehdotus; asia C-182/01, Saatgut-Treuhandverwaltungsgesellschaft, tuomio 11.3.2004 (Kok. 2004, s. I-2263) sekä 7.11.2002 esittämäni ratkaisuehdotus; asia C-336/02, Brangewitz, tuomio 14.10.2004 (Kok. 2004, s. I-9801) sekä 17.2.2004 esittämäni ratkaisuehdotus.

3 – Ks. jäljempänä II osa. Kasvinjalostajan oikeuksien suojelun historiallisen yhteenvedon osalta viittaan edellisessä alaviitteessä mainitussa asiassa C-305/00, Schulin, esittämääni ratkaisuehdotukseen.

4 – Erityisesti milanolaisen taiteilijan Giuseppe Arcimboldon (1527–1593) taulusarjoissa *Vuodenajat* tai *Elementit*; hän yhdisti taiteessaan teoksen nimen kanssa aiheittain toisiinsa liittyvät esineet, esimerkiksi *Kirjastonhoitaja* tai *Juristi* saavuttaakseen tällaisen tuloksen.

voston asetuksella (EY) N:o 2100/94 [5] (jäljempänä perusasetus).

5. Perusasetuksen 14 artiklan, jonka otsikkona on "Poikkeukset kasvinjalostajanoikeuksista", 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"1. Sen estämättä mitä 13 artiklan 2 kohdassa säädetään, ja maataloustuotannon suojelemiseksi maanviljelijöillä on lupa käyttää lisäystarkoituksiin avomaalla omalla tilallaan korjattua tuotetta, jonka he ovat saaneet istuttamalla omalle tilalleen sellaisen lajikkeen, muun kuin hybridilajikkeen tai synteettisen lajikkeen, lisäysaineistoa, jolla on yhteisön kasvinjalostajanoikeudet."

6. Tämän artiklan 2 kohdassa rajoitetaan tämän säännön soveltamisala tiettyihin viljelykasvilajeihin, kuten kahviherneeseen, keltalupiiniin tai sinimailaseen, tiettyihin viljalajikkeisiin, perunaan ja tiettyihin öljykasveihin, kuten rypsiin, rapsiin tai pellavaan. [6]

7. Tämän poikkeuksen soveltamista säännellään kyseisen artiklan 3 kohdassa, joka kuuluu seuraavasti:

"3. Edellä 1 kohdassa säädetyn poikkeuksen mahdollistavat sekä jalostajan ja viljelijän lailliset edut turvaavat edellytykset vahvistetaan ennen tämän asetuksen voimaantuloa 114 artiklassa tarkoitetuin soveltamista koskevin säännöin seuraavin perustein:

– –

– korjattu tuote voi olla valmistettu viljelijän itsensä tai hänen käyttämiensä palvelujen suorittamaa istutusta varten, sanotun kuitenkaan rajoittamatta tiettyjä sellaisia rajoituksia, joita jäsenvaltiot voivat asettaa mainitun korjatun tuotteen valmistamisen järjestämisen osalta erityisesti sen varmistamiseksi, että valmistettavaksi tarkoitettu tuote on tunnistettava vielä valmistuksen jälkeen,

– pienviljelijöillä ei ole velvollisuutta maksaa omistajalle minkäänlaista palkkiota

– –

5 – EYVL L 227, s. 1.

6 – Ulkopuolelle jäävät siis implisiittisesti kukat. Kirjallisuudessa Oscar Wilde antaa kertomuksessaan "Satakieli ja ruusu", teoksessa *El ruiseñor y la rosa y otroscuentos – Poemas en prosa* (Satakieli ja ruusu sekä muita kertomuksia – proosarunoja), Espasa-Calpe, Colección Austral, 12. painos, Madrid 1976, s. 9–, melko julman kuvauksen siitä, miten punaiset ruusut syntyvät: siinä satakieli painaa rintansa valkoisen ruusun piikkeihin lahjoittaakseen sille vertaan, jotta sen kalpeat terälehdet värjäytyisivät punaisiksi; siten opiskelija, jolle ruusupensas kuuluu, voi antaa rakastetulleen tämän pyytämän tulipunaisen kukan, jotta tämä tanssisi hänen kanssaan koko yön.

– muilla viljelijöillä on velvollisuus maksaa omistajalle kohtuullinen palkkio, jonka on oltava selvästi pienempi kuin samalla alueella saman lajikkeen lisäysaineiston luvanvaraisen tuotannon osalta perittävä summa; tämän kohtuullisen palkkion tosiasiallinen taso voi vaihdella, ottaen huomioon sen missä määrin käytetään kyseisen lajikkeen osalta 1 kohdassa säädettyä poikkeusta,

– –"

8. Tämän oikeuden sisältöä on muutettu yhteisön kasvinjalostajanoikeuksista annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2100/94 14 artiklan 3 kohdassa säädetyn maataloutta koskevan vapautuksen soveltamista koskevista säännöistä 24 päivänä heinäkuuta 1995 annetulla komission asetuksella (EY) N:o 1768/95 (jäljempänä soveltamisasetus)[7]. Tämän asetuksen 3 lukuun sisältyvässä 5 artiklassa säädetään palkkiosta seuraavasti:

"1. Perusasetuksen 14 artiklan 3 kohdan neljännen luetelmakohdan mukaisesti omistajalle maksettavan kohtuullisen palkkion summasta voidaan tehdä sopimus omistajan ja kyseisen viljelijän kesken.

2. Jos tällaista sopimusta ei ole tehty tai sellaista ei sovelleta, on palkkion tason oltava selvästi alhaisempi kuin samalla alueella saman lajikkeen osalta virallisessa varmentamisessa alhaisimpaan luokkaan luokitellun lisäysaineiston luvanvaraisesta tuotannosta perittävä summa.

Jos alueella, jossa viljelijän tila sijaitsee, ei ole lainkaan kyseisen lajikkeen lisäysaineiston luvanvaraista tuotantoa ja jos yhteisössä ei ole yhdenmukaista tasoa kyseiselle summalle, on palkkion oltava selvästi pienempi kuin summa, joka tavanomaisesti sisällytetään yllä mainitussa tarkoituksessa hintaan, jolla kyseisen lajikkeen virallisessa varmentamisessa alimmaksi luokaksi luokiteltua lisäysaineistoa myydään kyseisellä alueella sillä edellytyksellä, että palkkio ei ole suurempi kuin alueella, jolla kyseinen lisäysaineisto on tuotettu, perittävä edellä mainittu summa.

3. Palkkion tason katsotaan olevan tuntuvan alhainen perusasetuksen 14 artiklan 3 kohdan neljännen luetelmakohdan mukaan, sellaisena kuin se täsmennetään edellä 2 kohdassa, jos se ei ylitä määrää, joka tarvitaan, poikkeuksen käytön laajuutta määrittävänä taloudellisena tekijänä, järkevästi tasapainotetun suhteen aikaansaamiseksi tai vakiinnuttamiseksi luvanvaraisen lisäysaineiston käytön ja yhteisön kasvinjalostajanoikeuden kattamien vastaavien lajikkeiden istutuksen välille. Suhdetta pidetään järkevästi tasapainotettuna,

7 – EYVL L 173, s. 14.

jos se kokonaisuudessaan varmistaa sen, että omistaja saa oikeudenmukaisen korvauksen lajikkeensa kaikesta käytöstä."

5. Jos 2 kohdassa tarkoitetussa tapauksessa 4 kohdassa tarkoitettua sopimusta ei sovelleta, maksettava palkkio on 50 prosenttia 2 kohdassa tarkoitetuista, luvanvaraisen lisäysaineiston tuotannosta perittävistä määristä.

9. Asetuksella (EY) N:o 2605/98 [8] (jäljempänä kolmas asetus) on lisätty tähän neljä kohtaa, joista tässä yhteydessä merkitystä on vain 4 ja 5 kohdalla, jotka kuuluvat seuraavasti:

Jos jäsenvaltio on kuitenkin ennen 1 päivää tammikuuta 1999 ilmoittanut komissiolle kansalliselle tai alueelliselle tasolle sijoittautuneiden järjestöjen välisen, 4 artiklassa tarkoitetun sopimuksen tekemisestä lähiaikoina, kyseisen alueen ja lajin osalta maksettava palkkio on edellä täsmennetyn 50 prosentin sijasta 40 prosenttia, mutta tämä koskee ainoastaan ennen tällaisen sopimuksen täytäntöönpanoa ja viimeistään 1 päivänä huhtikuuta 1999 tehdyn maataloutta koskevan vapautuksen käyttöä."

"4. Jos 2 kohdassa tarkoitetussa tapauksessa yhteisöön joko yhteisön, kansallisella tai alueellisella tasolla sijoittuneiden omistajien ja viljelijöiden välillä, riippumatta siitä ovatko valmistajien järjestöt mukana, tehdään sopimuksia palkkioiden tasoista, sovittuja tasoja on käytettävä ohjeellisesti kyseisellä alueella ja kyseisistä lajeista maksettavaa palkkiota määritettäessä, jos asianomaisten järjestöjen valtuutetut edustajat ovat ilmoittaneet näistä sopimuksista ja niiden ehdoista komissiolle kirjallisesti ja jos sopimukset ja niiden ehdot on ilmoituksen perusteella julkaistu yhteisön kasvilajikeviraston julkaisemassa Official Gazette -lehdessä.

10. Bundesgerichtshofin esittämiin kysymyksiin vastaamiseksi on myös tarkasteltava kolmannen asetuksen viidettä ja kuudetta luetelmakohtaa, jotka kuuluvat seuraavasti:

"– – on tarpeen varmistaa, että kustakin alasta ja lajista maksettavan palkkion tason osalta kyseiset sopimukset otetaan käyttöön yhteisössä ohjeellisina" ja

8 – Asetuksen (EY) N:o 1768/95 muuttamisesta 3 päivänä joulukuuta 1998 annettu komission asetus (EY) N:o 2605/98 (EYVL L 328, s. 6).

"niiden alojen tai lajien osalta, joihin tällaisia sopimuksia ei sovelleta, maksettava palkkio on periaatteessa 50 prosenttia luvanvaraisen lisäysaineiston tuotannosta perittävästä määrästä, joka porrastetaan soveltuvan asteikon mukaan, jos kansallisille kasvinjalostajanoikeuksille on vahvistettu tällainen asteikko,

– –"

## III Tosiseikat ja ennakkoratkaisukysymykset

11. Bundesgerichtshofissa on vireillä neljä menettelyä, jotka koskevat kasvinjalostajanoikeuksista annetun yhteisön lainsäädännön nojalla suojeltujen siementen istutuksesta maksettavan palkkion kohtuullisuutta.

12. Kolmessa näistä menettelyistä kantajana olevan rajavastuuyhtiön muodossa toimivan kasvinjalostajanoikeuksien omistajien järjestön tehtävänä on valvoa näitä suojattuja oikeuksia erityisesti tiedonsaanti- ja maksujenperintätehtäviä hoitamalla.

13. Kyseinen järjestö vaatii maksuja seuraavien yhteisön oikeudessa suojeltujen kasvilajikkeiden viljelystä:

– "Theresa"-lajikkeen talviohra sekä "Bandit", "Contur" ja "Titmo" -lajikkeiden talvivehnä, joita viljeli markkinointivuosina 1998/1999 Deppe-niminen henkilö, joka oli asiassa C-7/05 alkuperäinen vastaaja, joka on kuollut menettelyn aikana ja jonka perilliset ovat tulleet oikeudenkäynnissä hänen sijaansa.

– "Solara"-lajikkeen perunat, joita markkinointivuosina 1999/2000 viljeli Hennings-niminen henkilö, joka on vastaajana asiassa C-8/05.

– Saman lajikkeen perunat, "Theresa"- ja "Duet"-lajikkeen talviohra, sekä "Ritmo"-lajikkeen vehnä, joita markkinointivuosina 1998/1999 kasvatettiin asiassa C-9/05 vastaajana olevan Lübbe-nimisen henkilön viljelmillä.

14. Nämä kolme maanviljelijää ilmoittivat pääasioiden kantajalle näiden siementen käytöstä, ja ne kieltäytyivät liittymästä maatalouden ja kasvinviljelyn yhteistyösopimuk-

seen (Kooperationsabkommen Landwirtschaft und Pflanzenzüchtung, jäljempänä vuoden 1996 yhteistyösopimus), jonka Saksan maanviljelijöiden yhdistys (Deutscher Bauernverband e.V.) ja Saksan kasvinjalostajien valtakunnallinen liitto (Bundesverband Deutscher Pflanzenzüchter e.V.) olivat tehneet 3.6.1996 ja joka oli julkaistu yhteisön kasvilajikeviraston virallisessa lehdessä 16.8.1999. Nämä ammattiryhmittymät tekivät vuonna 2000 uuden sopimuksen, jota oli tarkoitus soveltaa satoihin vuodesta 2001 lähtien ja jossa määrättiin korvauksesta, joka oli enintään 60 prosenttia kulloinkin voimassa olevista varmennettujen siementen osalta vahvistetuista rojalteista (jäljempänä C-rojaltit). Myöhempien ajan tasalle saattamisten seurauksena vaadittu palkkio on tietyissä tapauksissa vain 45 prosenttia.

15. Kyseisten kasvinjalostajanoikeuksien omistajat valtuuttivat pääasian kantajan vaatimaan jatkoviljelykorvauksia, joiden suuruudeksi markkinointivuosina 1998/1999 vahvistettiin 80 prosenttia C-rojalteista niiden viljelijöiden osalta, jotka eivät olleet tehneet minkäänlaista sopimusta.

16. Näiden kolmen viljelijän kieltäydyttyä maksamasta tällä perusteella vaadittuja summia, Saatgut-Treuhandverwaltung nosti kanteen Landgericht Braunschweigissa (alioikeus), joka hyväksyi sen vaatimukset suurimmaksi osaksi.

17. Oberlandesgericht sitä vastoin hylkäsi kantajan tekemät valitukset, [9] jossa se vaati määriä, jotka olivat 80 prosenttia edellä mainittujen C-rojaltien mukaisista määristä. [10]

18. Asioissa haettiin muutosta Bundesgerichtshofissa, joka katsoi, että riita-asian ratkaisu riippuu yhteisön oikeuden ja erityisesti soveltamisasetuksen 5 artiklan 2, 4 ja 5 kohdan tulkinnasta, ja se päätti lykätä asian käsittelyä ja pyytää Euroopan yhteisöjen tuomioistuimelta EY 234 artiklan nojalla ennakkoratkaisua seuraaviin kysymyksiin:

"1) Täyttyykö soveltamisasetuksen 5 artiklan 2 kohdassa asetettu vaatimus omalla tilalla korjatun tuotteen käyttämisestä maksettavan palkkion laskemisesta siten, että palkkion tason on oltava "selvästi alhaisempi" kuin samalla alueella saman lajikkeen osalta lisäysaineiston luvanvaraisesta tuotannosta perittävä summa, myös silloin, kun tämä korvaus on kiinteämääräisesti 80 prosenttia tuosta summasta?

9 - Henningsin osalta Oberlandesgericht korotti tätä velkasummaa 55,73 eurolla korkoineen, mutta se hylkäsi pääasian kantajan vaatimuksen 668,55 euron osalta.

10 - Kolmea asiaa koskevissa muutoksenhakumenettelyissä vaaditut määrät ovat 181,41 euroa asiassa C-7/05; 612,82 euroa asiassa C-8/05 ja 605,86 euroa asiassa C-9/05.

2) Vahvistetaanko soveltamisasetuksen 5 artiklan 4 ja 5 kohdassa omalla tilalla korjatun tuotteen käyttämisestä maksettavan palkkion suuruus arvomääräisesti niiden tilanteiden osalta, joissa palkkio lasketaan lain säännösten perusteella?

Mikäli tähän vastataan myöntävästi: Päteekö tämä vahvistaminen myös ennen [kolmannen] asetuksen voimaantuloa tapahtuneeseen korjatun tuotteen käyttämiseen sillä perusteella, että tällainen vahvistaminen pohjautuu yleiseen periaatteeseen?

3) Merkitseekö soveltamisasetuksen 5 artiklan 4 kohdassa tarkoitettu omistajien ja viljelijöiden järjestöjen välillä tehdyn sopimuksen ohjeellinen luonne sitä, että sopimusta noudatetaan lain säännösten perusteella tehtävässä laskennassa olennaisilta osiltaan (laskennassa käytettävien tekijöiden osalta) myös silloin, kun omistaja ei lain säännösten mukaista korvausta laskettaessa tunne kaikkia viljelijän vaikutuspiiriin kuuluvia ja sopimuksen mukaisen laskennan edellyttämiä tekijöitä eikä hänellä ole myöskään oikeutta saada vastaavia tietoja viljelijältä?

Mikäli tähän vastataan myöntävästi: Sikäli kuin sopimuksella on ohjeellinen luonne edellä mainitussa merkityksessä, onko sopimuksen tehokkuuden edellytyksenä se, että soveltamisasetuksen 5 artiklan 4 kohdassa määritellyt vaatimukset täyttyvät myös siinä tapauksessa, että sopimus on tehty ennen tämän asetuksen voimaantuloa?

4) Asetetaanko soveltamisasetuksen 5 artiklan 5 kohdassa yläraja sopimuksen tai lain säännösten mukaiselle. palkkiolle?

5) Voidaanko ammatillisten järjestöjen välillä tehtyä sopimusta käyttää ohjeellisesti tämän asetuksen 5 artiklan 4 kohdassa tarkoitetulla tavalla, jos siinä ylitetään saman asetuksen 5 artiklan 5 kohdan mukainen 50 prosentin suuruinen palkkioprosentti?"

## IV Menettely yhteisöjen tuomioistuimessa

19. Bundesgerichtshofin 11.10.2004 tekemät kolme ennakkoratkaisupyyntöä saapuivat yhteisöjen tuomioistuimen kirjaamoon 14.1.2005, ja ne yhdistettiin 26.1.2005 tehdyllä päätöksellä, koska ne liittyvät asiallisesti toisiinsa.

20. Yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 20 artiklassa säädetyssä määräajassa huomatuksensa ovat esittäneet Saatgut-Treuhandverwaltungs GmbH, Deppen perilliset, Hennings, Lübbe, Saksan hallitus ja komissio.

21. Pääasioiden asianosaisten edustajia ja komission asiamiestä kuultiin 12.1.2005 pidetyssä istunnossa.

## V Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

### A *Alustavia huomautuksia*

22. Viljelijöitä koskevan erioikeuden sääntely heijastaa täydellisesti vastakkaisten näkökantojen aikaansaaman vuoropuhelun välistä tasapainoa. Yhtäältä siinä on nähtävissä yhteisön maatalouspolitiikan näkemys; maatalouspolitiikassa vallitsee edelleen ajatus siitä, että tuotannon lisääminen on ensisijaisena tavoitteena, [11] mikä ilmenee perusasetuksen 14 artiklan 1 kohdasta, kun siinä annetaan maanviljelijöille oikeus käyttää tätä erioikeutta "– – maataloustuotannon suojelemiseksi – –".

23. Toisaalta nähtävissä on jalostajien näkemys; näitä ohjaa teollisuus-, tutkimus- ja kehityspolitiikka, ja nämä pyrkivät saamaan asianmukaiset normatiiviset puitteet niiden toiminnan kannustamiseksi unionissa. Näissä olosuhteissa ei ole yllättävää, että vastakkainasettelusta tuli julmaa ja että saavutettua kompromissia pidettiin hyväksyttävänä. [12]

24. On kysyttävä, olisiko tällainen erioikeus voinut syntyä enemmän vapaaseen kilpailuun suuntautuvan maatalousmarkkinoiden järjestäytymisen myöhemmän kehityksen puitteissa; [13] joka tapauksessa kolmas asetus on nähtävä jo jonkinlaisena askeleena tähän suuntaan, kun siinä myönnetään suurempi rooli maanviljelijöiden ja jalostajien järjestöjen välisille sopimuksille.

11 – Borchardt, K.-D., "Die Reform der Gemeinsamen Agrarpolitik – Perspektiven und Herausforderungen für Landwirte und Juristen" teoksessa *Europa und seine Verfassung – Festschrift für Manfred Zuleeg zum siebzigsten Geburtstag*, Nomos, Baden-Baden, 2005, s. 473–, erityisesti s. 475–477. Myös Leidwein, A., *Europäisches Agrarrecht*, 2. painos, NWM, Wien, 2004, s. 76–.

12 – Kiewiet, B., "Régime de protection communautaire des obtentions végétales", teoksessa *Comptes rendus de l'Académie d'agriculture de France*, nide 83 (1997), nro 2, s. 5–, erityisesti s. 9.

13 – Yhteisen maatalouspolitiikan uudistuksesta, Blumann, C., "La réforme de la politique agricole commune", teoksessa *Cahiers de droit européen*, nrot 3 ja 4, 2004, s. 297–; ks. myös Bianchi, D., "Y a-t-il encore quelque chose de 'commun' dans la nouvelle Politique agricole commune?", teoksessa *Revue trimestrielle de droit européen*, nro 3, heinä–syyskuu 2005, s. 623–.

B *Kohtuullinen palkkio (ensimmäinen kysymys)*

25. Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin tiedustelee, täyttääkö 80 prosentin suuruinen korvaus C-rojalteista perusasetuksen 5 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun edellytyksen siitä, että se on "selvästi alhaisempi" kuin se määrä, joka peritään lisäysaineiston luvanvaraisesta tuotannosta.

26. Ennen kuin asiaa tarkastellaan lähemmin, on syytä kuvailla lyhyesti kolmella asetuksella käyttöön otettua voimassa olevaa järjestelmää. Niissä järjestellään jalostajien palkkiojärjestelmä kolmen mahdollisuuden avulla: kasvinjalostajanoikeuden omistajan ja maanviljelijän välisen sopimuksen avulla,[14] näiden kummankin tahon järjestöjen välisen sopimuksen avulla,[15] ja edellä mainittuihin ratkaisuihin nähden toissijaisesti palkkion taso määräytyy tiettyjen asetuksissa säädettyjen suuntaviivojen mukaisesti.[16] Koska Deppe, Hennings ja Lübbe eivät olleet tehneet mitään yksilöllistä sopimusta jalostajan kanssa, eivätkä he olleet liittyneet mihinkään yleiseen sopimukseen, on turvauduttava kolmanteen mahdollisuuteen.

27. Perusasetuksen 14 artiklan 3 kohdan neljännessä luetelmakohdassa asetetaan kohtuullisen palkkion arvioimisen kriteeriksi se, että palkkion on oltava "selvästi pienempi" kuin C-rojaltien mukaisesta tuotannosta saatu; tätä näkemystä korostetaan soveltamisasetuksessa, jonka 5 artiklan 2 kohdassa täydennetään tätä säännöstä toteamalla, että tällaisen palkkion on oltava "selvästi alhaisempi" kuin mainitusta tuotannosta saatu; kolmannessa asetuksessa säädetään lisäksi, että maksettava palkkio on 50 prosenttia varmennettujen siementen luvanvaraisesta käytöstä perittävästä määrästä.[17]

28. Huomattakoon myös, että soveltamisasetuksen 5 artiklan 2 kohdassa, johon saman artiklan 5 kohdassa viitataan, säädetään, että sovelletaan määrää, joka on "samalla alueella saman lajikkeen osalta virallisessa varmentamisessa alhaisimpaan luokkaan luokitellun lisäysaineiston luvanvaraisesta tuotannosta perittävä summa". Tämä luokka voi siis olla vain se, joka aiheuttaa maanviljelijälle pienimmät kulut.

29. Näistä lähtökohdista johtuu, että vapautusta sovellettaessa kasvinjalostajanoikeuden

14 – Soveltamisasetuksen 5 artiklan 1 kohta.

15 – Saman asetuksen 5 artiklan 4 kohta, joka on otettu käyttöön kolmannen asetuksen 1 artiklassa.

16 – Sopimuksen puuttuessa soveltamisasetuksen 5 artiklan 2 kohta ja, jos sopimusta ei sovelleta, 5 kohta.

17 – Tätä säännöstä on luettava yhdessä asetuksen seitsemännen luetelmakohdan kanssa, jossa maltillistetaan tämän säännöksen ankaruutta toteamalla, että "maksettava palkkio on *periaatteessa* 50 prosenttia – – määrästä", mikä ei kuitenkaan vähennä näiden lukujen merkitystä.

omistajalle maksettavien korvausten on oltava tosiasiallisesti C-rojalteja pienemmät.

30. Näin ollen ei näytä siltä, että 80 prosentin palkkio olisi asianmukainen, vaikka tosiasioita onkin tarpeen tarkastella sen mukaan, ovatko ne tapahtuneet ennen kolmannen asetuksen voimaantuloa vai sen jälkeen, kuten komissio huomautuksissaan toteaa. Koska viimeksi mainitussa tapauksessa on olemassa konkreettinen sääntely, on tarpeen tarkastella sitä ensin.

31. Soveltamisasetuksen 5 artiklan 5 kohdassa otettiin käyttöön tietyissä tapauksissa ajallisesti rajoitettu palkkio, jonka suuruus on 40 prosenttia C-rojalteista. Lyhyen määräajan päätyttyä [18] korvaus nousee jälleen 4 kohdassa säädettyyn 50 prosenttiin. Mainitun asetuksen johdanto-osan yhdeksännessä perustelukappaleessa selitetään, että tämän säännöksen tarkoituksena on kannustaa jalostajien ja maanviljelijöiden järjestöjen välisiin sopimuksiin vahvistamalla vielä tavanomaista alhaisempi korvausten taso.

32. Tästä on tehtävä kaksi päätelmää: yhtäältä, että sopimuksen avulla saavutettuja ratkaisuja suositaan ja niihin pääsemiseksi toista osapuolta painostetaan; toisaalta, että korvaus, jonka kasvinjalostajanoikeuden omistaja saa sopimuksen puuttuessa laillisen palkkion muodossa, liikkuu puolestaan 50 prosentin tienoilla, vaikka voidaankin olettaa, että se voi lievästi nousta yhden sopimuspuolen intressien perusteella neuvottelujen puitteissa. Tätä taustaa vasten on ymmärrettävä vuonna 2000 maanviljelijöiden ja jalostajien ammattijärjestöjen välillä tehty sopimus, jossa sovittiin palkkiosta, joka enimmillään on 60 prosenttia C-rojalteista.

33. Ennen kolmannen asetuksen voimaantuloa vapautuksen soveltamisesta säädettiin perusasetuksen 14 artiklassa ja soveltamisasetuksen 5 artiklan 1–3 kohdassa. Viimeksi mainitun säännöksen mukaan korvausta pidetään selvästi pienempänä vain, jos se ei ylitä määrää, joka on välttämätön riittävän tasapainoisen suhteen vakiinnuttamiseksi lisäysaineiston luvanvaraisen tuotannon käyttämisen ja korjatun tuotteen istuttamisen välillä ja jos sillä taataan omistajalle lainmukainen korvaus sen lajikkeen käyttämisestä.

34. Mielestäni on arvioitava muitakin seikkoja. Siten vaikka 20 prosentin alennus mielletäänkin suurpiirteiseksi kauppasuhteissa, se menettää merkityksensä maanvilje-

18 – Ennen sopimuksen soveltamista tapahtuvan, maataloutta koskevan vapautuksen soveltamisen ja 1.4.1999 välisenä aikana.

lijöiden osalta, jotka tosiasiallisesti viljelevät tuotteitaan oman työnsä ja ponnistustensa avulla ja parantaa niitä maidensa laadun avulla. [19] Viljelijältä puuttuu lisäksi kaikki vaikutusmahdollisuudet muihin lopullisen hinnan, C-rojaltien, laskemiseen vaikuttaviin seikkoihin, koska tämä ei osallistu lisäysaineiston tuottamista koskeviin lupasopimuksiin, ja viime kädessä suurta vaikutusvaltaa omaavalle jalostajalle maksettava määrä riippuu muista syistä.

35. Pääasioiden vastaajat ovat väittäneet, että Saatgut-Treuhandverwaltungs GmbH:n monopoliasema markkinoilla vääristää kilpailua ja että lisäksi asetuksiin sisältyvät palkkioiden kohtuullisuuden arviointia koskevat tekijät velvoittavat punnitsemaan paikallisia, alueellisia tai kansallisia yksityiskohtia.

36. Kaikki nämä tekijät, jotka vaikuttavat "selvästi pienemmän" palkkion kohtuullisuuteen maanviljelijöitä koskevan erioikeuden käyttämisessä, riippuvat näin ollen kunkin tapauksen erityispiirteistä ja toimivaltaisen tuomioistuimen on arvioitava niitä. [20]

37. Edellä esitettyjen näkemysten valossa ehdotan, että ensimmäiseen kysymykseen vastattaisiin, että perusasetuksen 14 artiklan 3 kohdassa säädettyä vapautusta sovellettaessa maksettava 80 prosentin palkkio ei ole soveltamisasetuksen 5 artiklan 2 kohdassa tarkoitetulla tavalla "selvästi alhaisempi" kuin lisäysaineiston luvanvaraisesta tuotannosta perittävä summa, sanotun kuitenkaan rajoittamatta kansallisen tuomioistuimen suorittamaa arviointia muista tapauskohtaisista olosuhteista.

*C Palkkion suuruuden arviointia koskevat perusteet (toinen kysymys)*

38. Toisen kysymyksen ensimmäisessä osassa tiedustellaan, sisältävätkö soveltamis-

19 – En tiedä, voidaanko puhua vastakkaisista intresseistä, sillä vaikuttaa siltä, että kaikilla on voitettavaa kasvilajikkeista; tämä ystävistä ja muiden työstä hyötyminen on moitittavaa, kuten Esopos toteaa opettavaisessa eläinsadussaan "El macho cabrío y la vid" (Pukki ja viiniköynnös), teoksessa *Fábulas*, Alianza Editorial, Madrid, 1998, s. 167 ja 168, jossa kerrotaan siitä, kuinka "pukki söi hennon oksan viiniköynnöksestä, joka kysyi siltä: 'Miksi vahingoitat minua? Eikö ole ruohoa saatavilla? Minähän tuotan kaiken sen viinin, jota tarvitaan silloin, kun sinut teurastetaan.'". Maailma olisi paljon monisävyisempi, jos olisi olemassa tällaisia kasveja, tai jos ne pystyisivät puhumaan, kuten turhamainen ruusu, jota Pikku prinssi kasvatti puutarhassaan teoksessa Saint-Exupéry, A., *Pikku Prinssi*, WSOY, Porvoo, 1978, suomentanut Irma Packalén, VIII luku, s. 33, huolimatta siitä, että kertoja toteaa: "– – ei koskaan saa kuunnella kukkia. Niitä pitää katsella ja hengittää. Minun kukkani levitti tuoksuaan koko tähdelleni, enkä ymmärtänyt siitä iloita."

20 – Tästä seuraa, että tämän ratkaisuehdotuksen alussa mainitsemieni saksalaisten tuomioistuinten antamien tuomioiden väliset eroavuudet johtuvat mahdollisista alueellisesta eroista; nämä seikat eivät kuitenkaan vaikuta vakaumukseeni siitä, että 80 prosentin palkkio ylittää kohtuullisuuden ja on liian suuri.

asetuksen 5 artiklan 4 ja 5 kohta ohjeita jalostajalle maksettavan palkkion suuruuden arvioimiseksi.

39. Näiden säännösten sanamuodosta voidaan 4 kohdan osalta selvästi päätellä, että näiden ohjeiden on sisällyttävä omistajien ja maanviljelijöiden järjestöjen välillä tehtyihin sopimuksiin ja että ne toimivat suuntaviivoina tässä samassa kohdassa ja 2 ja 3 kohdassa mainittujen edellytysten osalta.

40. Sitä vastoin 5 kohdassa maanviljelijöitä koskevan erioikeuden käytöstä maksettavan palkkion suuruudeksi vahvistetaan 50 prosenttia, ja ainoana rajoituksena on sen mahdollinen mukauttaminen kansallisen järjestelmän avulla kolmannen asetuksen seitsemännen perustelukappaleen mukaisesti.

41. Kysymyksen toinen osa koskee mahdollisuutta soveltaa taannehtivasti tätä arvoa viljelyksiin, jotka on suoritettu ennen mainitun asetuksen voimaantuloa, sillä perusteella, että kyse on yleisen periaatteen ilmauksesta.

42. Niiden antamiseen asti voimassa olleeseen järjestelmään verrattuna kyseessä olevat 4 ja 5 kohta muodostavat täydennyksen, joka sisältää uusia ainesosia, toisin sanoen suuntaviivat asianomaisten järjestöjen välisille sopimuksille ja niissä vahvistetulle prosenttiosuudelle. Komission mielestä olisi ristiriidassa oikeusvarmuuden periaatteen kanssa soveltaa kolmannen asetuksen vaikutuksia tämäntyyppisiin, ennen näiden säännösten voimaantuloa tehtyihin sopimuksiin. Kyseinen toimielin ei kuitenkaan ole vakuuttava väittäessään, että soveltamisasetuksen 5 artiklan 5 kohdassa otettaisiin käyttöön alkuperäisestä versiosta poikkeava järjestelmä.

43. Siten 4 ja 5 kohtaan sisältyvät viittaukset mainitun artiklan 2 kohtaan ilmentävät tavoitetta parantaa sitä ja täsmentää sitä. Näin ollen ne toimivat oppaana palkkion suuruuden arvioimisessa, vaikkei niitä voidakaan soveltaa aiemmin vallinneisiin tilanteisiin.

44. Esittämieni selitysten perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin vastaisi toiseen kysymykseen, että jalostajalle maksettavan palkkion suuruuden arvioimisen kriteerit sisältyvät soveltamisasetuksen 5 artiklan 5 kohtaan, eikä niitä voida soveltaa taannehtivasti, mutta niiden avulla voidaan saada suuntaa palkkion laskemiselle ennen kyseisen säännöksen voimaantuloa suoritettujen viljelmien osalta.

D *Jalostajien ja maanviljelijöiden järjestöjen välillä tehtyjen sopimusten ohjeellisuus (kolmas ja viides kysymys)*

45. Kolmannen kysymyksen ensimmäisellä osalla kansallinen tuomioistuin tiedustelee kasvilajikkeiden omistajien ja maanviljelijöiden järjestöjen välisten sopimusten ulottuvuutta silloin, kun kohtuullisen palkkion määrän laskemiseksi välttämättömiä kaikkia tietoja ei ole tiedossa tai saatavilla, kun taas toinen osa koskee näiden sopimusten muodollisia vaatimuksia. Aluksi tarkastelen näitä muodollisia näkökohtia.

46. Soveltamisasetuksen 5 artiklan 4 kohdasta voidaan päätellä, että tällaisten sopimusten ohjeellisuus riippuu siitä, onko niissä sovittujen palkkioiden tasot ja ehdot ilmoitettu komissiolle ja onko ne julkaistu yhteisön kasvilajikeviraston virallisessa lehdessä.

47. Koska nämä vaatimukset ovat sine qua non -tyyppisiä ja koska ei tehdä mitään eroa sen perusteella, onko sopimukset tehty ennen kolmannen asetuksen voimaan tuloa vai sen jälkeen, on pääteltävä, että tällä ajallisella tekijällä ei ole mitään vaikutusta, joten näiden kahden edellytyksen täyttyminen riittää.

48. Kyseinen asetus koskee tällaisenaan kaikkia maanviljelijöitä mainittuun järjestelmään kuuluvan sopimuksen alueellisella soveltamisalalla. Kolmannen kysymyksen ensimmäiseen osaan annettava vastaus nivoutuu tähän perustavanlaatuiseen olettamaan.

49. Olen jo todennut, että syy siihen, miksi mainittujen järjestöjen tekemille sopimuksille annetaan tällainen painoarvo, perustuu pyrkimykseen kannustaa niiden tekemiseen hankalien liiketoimien välttämiseksi. On lisäksi todettava, että tämän painoarvon tarkoituksena on ohjata juuri järjestöjen tekemiin sopimuksiin liittymättömiä viljelijöitä, sillä sen tarkoituksena on kannustaa vastaanhangoittelevia viljelijöitä, jotka haluavat turvautua viralliseen laskelmaan pienempien kulujen toivossa, liittymään sopimuksiin, sillä on oletettava, että järjestö, johon he kuuluvat, on sopimusta tehdessään onnistunut saavuttamaan asianmukaisen prosenttiosuuden lisäksi muita etuja.

50. Tämän vuoksi mikä tahansa laskentakriteeri voi toimia ohjeena määriteltäessä,

millainen palkkio niiden maanviljelijöiden, jotka eivät ole liittyneet mihinkään sopimukseen, on maksettava. Juuri ohjeellisuuden vuoksi nämä tekijät eivät sellaisenaan ole velvoittavia, joten ensimmäisen kysymyksen yhteydessä esitetyt huomiot saavat tässäkin merkitystä, kun prosentuaalista viitearvoa moititaan liian korkeaksi.

51. Lopuksi viidennen kysymyksen osalta on todettava, että soveltamisasetuksen 5 artiklan 5 kohdassa jalostajan asianmukaisen korvauksen osuudeksi vahvistetaan 50 prosenttia silloin, kun ei sovelleta 4 kohdassa säädetyn kaltaista sopimusta. Näiden kummankin säännöksen rakenteesta johtuu 5 kohdan toissijainen luonne. Vapaan tahdon periaatteen mukaisesti sopimuksessa sovittu prosenttiosuus sitoo niitä, jotka ovat suostuneet sopimukseen, ja niiden osalta, jotka eivät ole siihen liittyneet, se on ohjeellinen. Kuten olen maininnut, sopimuksen puuttuessa sovelletaan 5 kohtaa, joka koskee sitä, että palkkion kohtuullisuudesta on erimielisyyksiä, joita syntyy vain sellaisten maanviljelijöiden tapauksessa, jotka eivät ole liittyneet mihinkään sopimukseen.

52. Näiden näkemysten perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin vastaa kolmanteen ja viidenteen kysymykseen, että kasvinjalostajanoikeuksien omistajien ja maanviljelijöiden järjestöjen tekemien sopimusten ohjeellisuus, joka ilmenee soveltamisasetuksen 5 artiklan 4 kohdasta, merkitsee laskennassa käytettävien tekijöiden täyttä tehokkuutta kohtuullisen palkkion arvioinnissa aina, kun nämä sopimukset on ilmoitettu komissiolle ja kun ne on julkaistu yhteisön kasvilajikeviraston virallisessa lehdessä, ottaen huomioon, että ne pätevät ainoastaan mainittua kohtaa sovellettaessa, mutta eivät 5 kohtaa sovellettaessa.

E *Soveltamisasetuksen 5 artiklan 5 kohdan mukaisen 50 prosentin osuuden ulottuvuus (neljäs kysymys)*

53. Bundesgerichtshof tiedustelee, muodostaako mainittu prosenttiosuus ylärajan sopimuksissa määrättyjen taikka soveltamisasetuksessa säädettyjen palkkioiden määrittelylle.

54. Ensinnäkin riidanalaisessa säännöksessä ei säädetä sopimukseen perustuvista tilanteista, joten tältä osin kysymys on vailla merkitystä.

55. Toiseksi kyseessä olevan säännöksen sanamuodosta voidaan päätellä, että siinä mainittu suhteellinen arvo on sitova, eikä se ole siis pelkkä ylä- tai alaraja. Se, että

yhteisön lainsäätäjä on sisällyttänyt tämän säännöksen toiseen virkkeeseen poikkeuksen, ei horjuta tätä havaintoa, koska, kuten kolmannen asetuksen perustelukappaleissa todetaan, sitä sovelletaan vain rajoitettuna aikana, ja sen tavoitteena on kannustaa jalostajien ja viljelijöiden järjestöjen välisten uusien sopimusten nopeaan tekemiseen tiettyyn päivämäärään mennessä.

56. Näiden seikkojen perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin vastaa neljänteen kysymykseen, että soveltamisasetuksen 5 artiklan 5 kohdassa säädetään palkkion kiinteästä arvosta eikä sen ylärajasta, silloin kun palkkio on määritettävä näiden sääntöjen mukaisesti kasvinjalostajanoikeuden omistajan ja viljelijän välisen sopimuksen puuttuessa.

## VI Ratkaisuehdotus

57. Kaiken edellä esittämäni valossa ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin vastaa Bundesgerichtshofin esittämiin ennakkoratkaisukysymyksiin seuraavasti:

1) Yhteisön kasvinjalostajanoikeuksista 27 päivänä heinäkuuta 1994 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2100/94 14 artiklan 3 kohdassa säädettyä maataloutta koskevaa vapautusta sovellettaessa maksettava 80 prosentin palkkio

ei ole kasvinjalostajanoikeuksista annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2100/94 14 artiklan 3 kohdassa säädetyn maataloutta koskevan vapautuksen soveltamista koskevista säännöistä 24 päivänä heinäkuuta 1995 annetun komission asetuksen (EY) N:o 1768/95 5 artiklan 2 kohdassa tarkoitetulla tavalla "selvästi alhaisempi" kuin lisäysaineiston luvanvaraisesta tuotannosta perittävä summa, sanotun kuitenkaan rajoittamatta kansallisen tuomioistuimen suorittamaa arviointia muista tapauskohtaisista olosuhteista.

2) Jalostajalle maksettavan palkkion suuruuden arvioimisen kriteerit sisältyvät asetuksen (EY) N:o 1768/95, sellaisena kuin sen on muutettuna 3 päivänä joulukuuta 1998 annetulla komission asetuksella (EY) N:o 2605/98, 5 artiklan 5 kohtaan, eikä niitä voida soveltaa taannehtivasti, mutta niiden avulla saadaan suuntaa palkkion laskemiselle ennen kyseisen säännöksen voimaantuloa suoritettujen viljelmien osalta.

3) Asetuksen N:o 1768/95 5 artiklan 4 kohdassa tarkoitettujen kasvinjalostajanoikeuksien omistajien ja maanviljelijöiden järjestöjen välisten sopimusten ohjeellisuus merkitsee laskennassa käytettävien tekijöiden täyttä sovellettavuutta kohtuullisen palkkion arvioinnissa aina, kun nämä sopimukset on ilmoitettu komissiolle ja kun ne on julkaistu yhteisön kasvilajikeviraston virallisessa lehdessä ottaen huomioon, että ne pätevät ainoastaan mainittua kohtaa sovellettaessa, mutta eivät 5 kohtaa sovellettaessa.

4) Asetuksen (EY) N:o 1768/95, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella (EY) N:o 2605/98, 5 artiklan 5 kohdassa säädetään palkkion kiinteästä arvosta eikä sen ylärajasta, silloin kun palkkio on määritettävä näiden sääntöjen mukaisesti kasvinjalostajanoikeuden omistajan ja viljelijän välisen sopimuksen puuttuessa.